

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Posudek vedoucího bakalářské práce

Jméno autora	Zuzana Faberová
Název práce	Zkušenosti zahraničních studentů UHK v souvislosti s interkulturním vědomím
Studijní obor	Sociologie obecná a empirická
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Lucie Cviklová, M.A., Ph.D.
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Petra Tlčimuková
Rok obhajoby	2021

Hodnocení cíle/ů práce

(charakteristika cíle, způsob jeho stanovení, užitečnost cíle, slovně)

Cílem předkládané BP je „zkoumat zkušenosti zahraničních studentů Univerzity Hradec Králové získávané během jejich studijního pobytu ve spojení s interkulturním vědomím“. Autorka chce přiblížit jejich „postoje, pocity a dojmy, a tak porozumět a pochopit, čím si procházejí, případně také upozornit na nepříjemnosti a různé problémy“ (8). Prakticky se tedy jedná o pseudo-aplikovaný výzkum, jelikož cíle výzkumu jsou angažované, orientované na zlepšení současného stavu, ačkoliv v praxi tento výzkum nebyl institucí za tímto účelem zadán a autorka také nespravuje a aktuálním stavu. Koncept interkulturního vědomí nepovažuji za šťastně zvolený, nicméně cíle jsou určeny. Jak se ovšem hned zraje ukazuje, teorie, na kterých výzkum staví jsou pojaty příliš zešíroka, což neumožnilo precizní zpracování samotného výzkumu.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Vhodně zvolená metodologie</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Práce s výzkumnými otázkami</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne
<i>Adekvátní průběh analýzy dat</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	ano	s výhradami	ne

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	<i>dobrá</i>	s výhradami	špatná
<i>Pravopis a gramatika</i>	<i>dobré</i>	s výhradami	špatné
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	dobrá	s výhradami	špatná

Zásadní připomínky k formální a obsahové úrovni práce

V práci nacházím zásadní formální nedostatky: chybné odkazování, nejednotné uvádění jmen autorů, chybějící kurziva u názvů knih, hrubé gramatické a stylistické nedostatky objevující se prakticky v každé větě (chybějící interpunkce, opakující se spojky, chybně zvolené spojky, chybné skloňování a mnohé další prakticky znemožňuje pochopení textu).

Obávám se, že tyto nedostatky ukazují mimo jiné na fakt, že mnohdy autorka nedokázala dostatečně precizně uchopit a sociologicky reflektovat koncepty a teorie, o kterých pojednává. Ze způsobu formulování vlastního textu toto jasně vyplývá. To lze demonstrovat mnoha úryvky (např. „I samotný termín kultura, jak již bylo definováno, slučuje zvyky, normy a vzorce chování. Dále pak kulturní modely určují postoje různých národů. Takový počín lze nazvat generalizací. Ta je přirozená a nevyhnutelná, pokud je s ní nakládáno jako s určitou hypotézou“ či „Osobní zkušenost je schopna stereotyp vyvrátit, ale také vytvořit“ (16) či „Při prvním bližším střetu s kulturou se jedinec může do jisté míry setkat s kulturním šokem. Člověk je od narození vystavován jistým kulturním normám a způsobům chování, které z něho utváří sociální bytost. Tento duševní základ, jenž slouží k běžnému fungování v dané společnosti a o němž člověk ani nepřemýšlí, se nicméně stává irelevantním při průniku do jiné kultury“ (17)). Již v teoretické části práce pak autorka doplňuje své poznatky o možných pojetí kultury vlastními úvahami o zkušenostech či stereotypech týkajících se zahraničních studentů, které jsou nicméně spíše sami o sobě reprodukováním stereotypů, neboť se sama neodkazuje na žádné relevantní zdroje, které by její úvahy podpořily.

Empirická část (nazvaná Praktická část) není z části teoretickou nikterak propojena. Začíná naopak úvahou o globalizaci, která v rámci sociologických teorií a v relevanci k samotnému výzkumu nebyla nikterak pojednána. Pochyby o dostatečném pochopení kvalitativní metodologie a sociologického výzkumu obecně vzbuzují také věty tohoto typu:

„Po poradě s vedoucí práce jsem se rozhodla výzkum vést jiným směrem, a to provést kvantitativní výzkum pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Využila jsem tedy induktivní metody, jejímž záměrem je získat relevantní data pro následné vytvoření hypotéz a obecných závěrů“ (30).

- Jedná se ovšem o kvalitativní výzkum. Induktivní metoda je obecný myšlenkový postup, kterým nedocílíme vytvoření hypotéz.

„Provedla jsem rozhovory s šesti zahraničními studenty, přičemž většina z nich pochází z Latinské Ameriky. Tento téměř homogenní vzorek nebyl prvotním záměrem, nicméně vzhledem k navázaným spolupracím mezi Univerzitou Hradec Králové a latinskoamerickými univerzitami je tento výsledek zcela vítaným. V budoucí spolupráci se dá předpokládat, že zástupci těchto zemí přijedou na tuto univerzitu studovat, zkušenosti informátorů v této práci lze tedy považovat za cenné“ (30)

- Zda je tento vzorek vhodný je nutné obhájit vzhledem k populaci, ze které vybíráme, a především vzhledem k cílům výzkumu a výzkumným otázkám. Nelze ho obhajovat budoucí prognózou národního charakteru zahraničních studentů na UHK (studentka zřejmě navíc myslí pouze FF UHK).

„Nahráné rozhovory byly v další fázi výzkumu zanalyzovány prostřednictvím metody kazuistiky“ (31)

- Kazuistika není metoda analýzy. Metoda analýzy není nikterak určená a zcela chybí odkazy na metodologickou literaturu.

„Vysvětlila jsem jim, jak cenné jsou jejich zkušenosti a jak s jejich pomocí mohu univerzitě pomoci k bližšímu porozumění a potenciálnímu zlepšení podmínek pro budoucí zahraniční studenty“ (31)

Je diskutabilní, zda je takové vysvětlení a motivování, které autorka uvádí v Kapitole Etika výzkumu, samo o sobě etické. To říkám především z vědomím, že tento výzkum nebyl realizován na vyžádání FF UHK. Relevanci výzkumu a výzkumných zjištění autorka na mnoha místech ospravedlňuje jeho následným využitím FF UHK, což je nejen zavádějící, ale v podstatě chybné. Relevanci výsledků výzkumu je nutné chápat ve vztahu k současné sociologické diskuzi, použité sociologické teorii a výzkumným otázkám. Vědomí tohoto a objasnění sociologické závažnosti zkoumaného tématu ovšem zcela postrádám.

Překvapivě se také v Praktické části nachází kapitola Teoretický rámec (31), která patří do první poloviny práce. Struktura rozhovoru kopíruje výzkumné otázky. Doplněná je o návodné otázky vycházející ze dvou teoretických modelů, přičemž není jasné, proč jsou využity právě tyto modely, jaký mají k sobě vzájemný vztah a proč autorka volila právě takové otázky. V textu je patrná snaha o uplatnění teoretických poznatků na získaném empirickém materiálu, ačkoliv o analýze nemůže být řeč. Zároveň z textu není patrné, že si autorka osvojila sociologickou/vědeckou perspektivu a že porozuměla pojmům, které užívá a základním procesům, o kterých pojednává (např. „Jak bylo v práci uváděno, každý člověk je jedinečný a má své individuální vlastnosti a charakteristiky. Zároveň jej však formuje kultura, prostředí v kterém vyrůstá, osvojuje si vzorce a přijímá určité hodnoty. Na základě toho můžeme poznávat různá odlišení a následně je kategorizovat, jak bylo vylíčeno v této práci“ (55)). Nejsem ani přesvědčená, že autorka dokáže rozlišovat mezi kulturou, společností, národem a státem. V práci se tyto koncepty překrývají. S jistotou by pomohlo užší zaměření práce, preciznější nakládání pouze s několika vybranými teoretickými koncepty a jasně zvolená metoda analýzy. Již samotná výzkumná otázka vyznívá nejasně (samotný koncept interkulturního vědomí nepovažuji za vhodně zvolený) a výzkumné podotázky předurčují nejasný a široký záběr. Nutno dodat, že část, kterou autorka nazývá kazuistikou, představuje stěžejní část analýzy a celkové výsledky práce. Musím nicméně zhodnotit, že se jedná o zcela nepřehledný text, v němž je prakticky nemožné se orientovat, natož z něho vyvodit jasné závěry.

Otázky k obhajobě práce

Nemám otázek.

Výsledné hodnocení práce

Práci hodnotím jako nedostatečnou a doporučuji k přepracování. Přikládám následující doporučení:

1/ BP vyžaduje důsledné přepracování na jazykové úrovni. Po gramatické a stylistické stránce (též na úrovni větných konstrukcí) je za horizontem přijatelnosti. Způsob psaní textu nasvědčuje tomu, že je potřeba zapracovat také na správném pochopení pojednávaných témat.

2/ teoretická část práce je tzv. o všem a o ničem. Pokud autorka chce pojednávat zkušenosti zahraničních studentů se studijním pobytem v ČR, bylo by velmi vhodné představit odbornou literaturu, která o obdobných zkušenostech (i obecně zkušenostech krátkodobých migrantů) pojednává. K dispozici jsou také výsledky šetření mezi zahr. studenty týkající se hodnocení studijního pobytu v ČR (DZS) a mnohé další. Ve výsledku není jasné, o co se vlastně autorce jedná. Výzkumná otázka a podotázky prakticky nikam nesměřují a výsledky výzkumu nebylo takto možné zařadit do aktuální vědecké diskuze k tématu (což mimo jiné dokazuje také samotná kapitola Shrnutí a diskuze). Zdá se mi, a to především díky angažovaným poznámkám autorky o nutnosti spolupráce mezi kulturami, že by bylo vhodné zaměřit se na existující teorie interkulturní komunikace a ty následně uplatnit při tvorbě výzkumného designu. Bude nutné zodpovědět si otázku, zda-li autorku zajímá, jak studenti hodnotí univerzitní prostředí FF UHK ve vztahu k sobě samotným jakožto zahr. studentům (o tomto pojednává BP minimálně), či jakou zkušenost mají s českou kulturou a celkovým pobytem v ČR apod.

3/ design výzkumu postrádá koncept a způsob analýzy není znám. Není pochyb, že autorka získala mnoho zajímavých poznatků, ovšem způsob jejich zpracování a prezentace je nepřesvědčivý a vyžaduje důkladné přepracování.

Navržené hodnocení

F

datum a místo

podpis autora posudku